

Zabytki techniki

Stare fabryki, młyny, kuźnie, wieże ciśnień. Czas ich świetności już minął, ale pozostają świadkami dawnej myśli technicznej i dziejów miejscowości. Nie wszystkie są dostępne do zwiedzania, ale nieustannie fascynują i zachęcają, by poznawać ich tajemnice.

Zanim na dobre rozwinęła się mechanizacja większość prac wykonywano przy pomocy prostych narzędzi. Pamiątką tamtych czasów są elementy warsztatów różnych rzemieślników: szewca, zduna, rymarza czy stolarza, które zgromadzono w [Kórnickim Wehikule Czasu](#). Zabytkowe warsztaty stolarskie prezentowane są w [Izbie Regionalnej Ziemi Gościńskiej](#) oraz [Swarzędzkim Centrum Historii i Sztuki](#). Swarzędz jako miasto stolarzy może się też pochwalić budynkiem dawnego [Rzemieślniczego Pawilonu Meblowego](#), który powstał jako pawilon ekspozycyjny na targi meblowe i do dziś pełni podobną funkcję. Z czasem pojawiły się tak skomplikowane urządzenia jak wagi i przyrządy metrologiczne, prezentowane w [Muzeum Wag i Miar w Sadach](#).

Na wsi

Spośród gości Pałacu w Rogalinie mało kto zdaje sobie sprawę z istnienia gospodarczego zaplecza rezydencji Raczyńskich. Mowa o historycznych zabudowaniach [Majątku Rogalin](#). Zabytkowy folwark oferuje grupom zorganizowanym zwiedzanie oraz organizację imprez w okazałym spichlerzu. W Wierzoncu znajduje się historyczny [folwark założony przez rodzinę von Treskov](#) z zachowanymi zabudowaniami gospodarczymi (stajnie, obory, gorzelnia) oraz dworem i oficyną. Kolejny folwark, w Objezierzu, warto odwiedzić przede wszystkim ze względu na murowany spichlerz. Jego pięknie zdobione ściany szczytowe przypominają fasadę romańskiego kościoła. Zabytki techniki wiejskiej przetrwały też w Owińskach (dawny browar) oraz w Gołęczewie – niemieckiej wsi wzorcowej. Wędrując szlakiem tamtejszego [questu](#) można zobaczyć dawną piekarnię, budynek obok szkoły – dawny warsztat tkacki, zbudowany na kształt domów łużyckich, oraz sztuczne wzniesienie – pamiątkę po wiatraku. W Kórniku przetrwała stuletnia [Kuźnia na Piaskach](#), gdzie niekiedy odbywają się pokazy pracy kowala.

Wieże ciśnień

Choć nie pełnią już swej pierwotnej roli, wieże ciśnień pozostały charakterystycznym elementem krajobrazu wielu miast. Takimi dominantami architektonicznymi są choćby [wieża w Buku](#) czy zaprojektowana przez Xavera Geislera [wieża w Swarzędzu](#). Na liście jego projektów znalazły się też [wieża w Śremie](#) i jej bliźniaczy odpowiednik w Kościanie, architekturą nawiązujące do londyńskiego Tower Bridge. Ciekawą formą bez ścian bocznych wyróżnia się wieża w obrębie folwarku w Objezierzu. [W Biedrusku wieża ciśnień](#) przeszła niedawno gruntowną modernizację, podczas której odnowiono oryginalny mechanizm czterostronnego zegara. Udana rewitalizacja zaowocowała zwycięstwem w ogólnopolskim konkursie Zabytek Zadbane.

Nieżyły młyn

Drewniany działający młyn wodny to dziś prawdziwa rzadkość. Takim unikatem jest [Łysy Młyn](#) koło Biedruska, który obecnie funkcjonuje jako Ośrodek Edukacji Leśnej. Po dawnym [młynie w Wierzenicy](#) (niegdyś również fabryce... musztardy!) pozostały ruiny, natomiast jego wyposażenie trafiło do Wielkopolskiego Parku Etnograficznego w Dziekanowicach. W Obornikach warto zobaczyć [Młyn Dahlmanna](#) przypominający warowną twierdzę. Wnętrza, w których znalazła się restauracja [Kuchnia & Strych](#), docelowo mają pomieścić hotel i salę koncertową. W Murowanej Goślinie młyn na Trojance jest popularnym miejscem spacerów. Zdecydowanie trudniej dotrzeć do tajemniczych ruin [Ruks-Młyn](#)a w lesie w rejonie ujścia Samicy Kierskiej do Warty. Zanim ziarno trafi do młyna trzeba je wcześniej przechować – i do tego służyły olbrzymie [elewatory zbożowe w Czerwonaku](#), obok których zachowały się pozostałości nadwarciańskiego portu.

Fabryki sprzed lat

Do najbardziej spektakularnych zabytków techniki należą fabryki. Z biegiem lat najczęściej zmieniały swoją pierwotną funkcję, jak dawna [Fabryka Wyrobów Słodowych i Cukierniczych "Malto" w Śremie](#) przejęta później przez Spółdzielnię Inwalidów Warta. [W Mosinie zakład Stefana Kałamajskiego, czyli farbiarnia Barwa](#) zyskał niedawno drugie życie jako dyskont. Przy rynku stoi dawny hotel i restauracja, gdzie funkcjonują dziś punkty usługowe Galerii Szwalnia, której nazwa pochodzi od wieloletniej działalności zakładu krawieckiego. Na [Lubońskim Szlaku Architektury Przemysłowej](#)

uwagę przykuwa [hala](#) zaprojektowana przez znamienitego Hansa Poelziga. Monumentalny obiekt zachował zarówno swój pierwotny charakter, jak i funkcję przemysłową. Wśród pozostałych obiektów szlaku wyróżniają się imponujące [budynki dawnej fabryki drożdży](#), przypominające średniowieczny zamek i katedrę. Nie mniej interesujące wydają się osiedla przyfabryczne, których architektura przywodzi na myśl krajobrazy Łodzi czy Śląska. Prawdziwą perełką jest [Park Siewcy](#) i rozplanowane wokół niego [osiedle domów](#) przeznaczonych dla kadry zarządzającej miejscowej fabryki chemicznej. Luboński szlak można zwiedzać samodzielnie, korzystając z tablic edukacyjnych oraz aplikacji, ale najlepiej wybrać się na jedną z cyklicznych wycieczek z przewodnikiem, które są rzadką okazją, by zajrzeć do środka zabytkowych fabryk.

Piotr Basiński

Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna